

ul. H. Ch. Andersena 41
PL 60-193 Poznań
Tel. +48 61 8 682 590
fax: +48 61 8 682 591
www.q-mr.pl,
q-mr@q-marketresearch.pl

TERENOWE KONSULTACJE SPOŁECZNE POŚWIĘCONE WYBOROWI OBSZARÓW DO REWITALIZACJI W POZNANIU

Wyniki wywiadów i obserwacji w wybranych punktach miasta

Autor:

dr hab. Krzysztof Podemski

Spis treści

Wstęp	2
Struktura konsultowanej ludności	6
Wnioski dotyczące przedmiotu konsultacji	8
Wnioski dotyczące formy konsultacji	10
Zalecenia wynikające z doświadczeń konsultacyjnych	11
Wyniki wywiadów konsultacyjnych	12
Raporty konsultantów	20
Ankieta i instrukcja dla konsultantów	74
Załącznik: wyniki wywiadów konsultacyjnych w pliku Excel	

Wstęp

Wydana przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej książka „Uczyć się od społeczeństwa” (tłumaczenie z j. angielskiego, brak autora i roku wydania) poświęca wiele uwagi społecznym konsultacjom jako formie komunikowania się władzy lokalnej z mieszkańcami. Ponieważ nie jest to jeszcze w naszym kraju rutynowa działalność, przytaczamy kilka znaczących wskazówek pochodzących z tej książki.

„Konsultacje mogą ułatwić władzy budowanie lepszych kontaktów ze społecznością” (s.115). „Bariery postaw można przełamać jedynie na drodze konsultacji” (s. 99).

„W zależności od celów konsultacje społeczne mogą sprowadzać się do informowania mieszkańców o decyzjach podjętych przez władze lub same stanowić ważny wkład w procesy decyzyjne. Niektóre władze samorządowe rozumieją konsultacje jako wspólną z mieszkańcami gminy pracę nad sporządzaniem planów, ustalaniem priorytetów, projektowaniem, realizacją i kontrolą świadczenia usług. (s.96.) „Konsultacje społeczne muszą być uczciwe. Zdarza się, że władza „zasięga opinii obywateli” wiedząc z góry, jaką decyzję podejmie. Takie postawienie sprawy może jedynie podważyć wiarygodność władzy. (...) Ludzie wolą usłyszeć szczerze powiedziane „nie” niż obłudne „tak, może”. (...) Społeczne konsultacje rozbudzają nadzieje, że coś zostanie zrobione i że opinie obywateli będą się liczyć. Musisz powiedzieć ludziom o wszystkich ograniczeniach wobec których stoisz (...) Jeśli obywatele zadali sobie trud wyrażenia swych opinii, ty powinienesz zadać sobie trud poinformowania ich o podjętych decyzjach i postępie realizacji planów” (s. 97). „Prawdopodobnie politycy są tą grupą, która ma najwięcej do zyskania poprzez rozwijanie różnych form konsultacji (...) Władza, która poważnie traktuje konsultacje, ma szansę uchronić się od najgorszych błędów wynikających z narzuconych społeczeństwu rozwiązań” (s.101).

Autor (autorzy?) książki proponuje następujące formy społecznych konsultacji:

- otwarte spotkania z mieszkańcami
- spotkania z wybranymi grupami mieszkańców
- bezpośrednie kontakty władz z mieszkańcami, np. poprzez spacerów burmistrza po mieście
- kontakty pośrednie poprzez radnych
- „spotkania z reprezentatywnymi grupami „
- wspólne prace z mieszkańcami nad planami i projektami

Istota konsultacji społecznych jest to, że mogą w nich wziąć udział (w różnych formach: np. osobistej, pisemnej itp.) niemal wszyscy zainteresowani. Taką możliwość stworzyła nasza nowa forma konsultacji: konsultacje „stolikowe”. Jej istotnym uzupełnieniem są konsultacje przy pomocy środków masowego przekazu i bezpośrednich kontaktów z samorządami pomocniczymi.

Celem konsultacji było umożliwienie zainteresowanym mieszkańcom różnych dzielnic i osiedli Poznania wypowiedzenie się na temat tego jakie obszary w Poznaniu uznają za szczególnie społecznie, kulturowo, ekonomicznie i architektonicznie zaniedbane, na czym owe zaniedbania według mieszkańców przede wszystkim polegają oraz jakie proponują ogólne kierunki ich rewitalizacji.

Terenowe konsultacje uliczne przeprowadzono w dniach 21-23 lipca (czwartek, piątek sobota) w 7 zróżnicowanych przestrzennie, społecznie i kulturowo punktach miasta:

1. Rynek Jeżycki
2. Rynek Łazarski
3. Rynek Wildecki
4. Rondo Rataje
5. Plaza
6. Stary Marych - Kupiec Poznański
7. Most Teatralny

W punktach tych w godzinach 10.00-18.00 pracowali przeszkoleni do prowadzenia konsultacji i zapoznani z problematyką rewitalizacji konsultanci (studenci nauk społecznych). Pod parasolami z logo Urzędu Miasta Poznania oraz przy stolikach z informacją i *bannerem* (stojakiem reklamowym) programu rewitalizacji wyposażeni dodatkowo w gadżety (długopisy, kolorowe ulotki) wciągali przechodniów do rozmowy na temat „ożywienia naszego miasta”. Ich zadaniem było także wieloaspektowe ukazanie zjawiska rewitalizacji, zarówno jego szans jak i zagrożeń. Oprócz dbania o wypełnienie ankiet konsultanci każdy z konsultantów napisał także własny 3-5 stronicowy raport z *obserwacji uczestniczącej*, czyli syntetycznie opisał, zinterpretował i skomentował wydarzenie, w którym uczestniczył. W ten sposób uzyskano także wiele cennego materiału wykraczającego poza samą ankietę.

Informacja o programie rewitalizacji Poznania dotrzeć mogła do mieszkańców 3 kanałami:

1. poprzez lokalną prasę, radio, telewizję
2. poprzez ‘bannery’ i ulotki wyłożone w punktach konsultacyjnych
3. poprzez informację ustną studentów socjologii i innych kierunków społecznych przeprowadzających konsultację w punktach

Analizowana tu konsultacja uliczna nie była jedyną formą społecznych konsultacji. Ulotki zachęcające do dyskusji zostały zamieszczone w lokalnej prasie a ankiety trafiły do samorządów pomocniczych. Ta część konsultacji nie jest objęta poniższą analizą.

W sumie zebrano 849 ankiet. Pierwszego dnia konsultanci otrzymali instrukcję, aby nie „zaczepiali” przechodniów i czekali na ich spontaniczne zainteresowanie, na które oczywiście mieli natychmiast pozytywnie zareagować.. W następnych dwóch dniach mieli za zadanie zachęcać aktywnie do udziału.

Poważną przeszkodą w konsultacji okazała się pogoda. Ulewne deszcze w pierwszym dniu praktycznie opróżniły z przechodniów ulice Poznania po godz. 15.00 .

Tab. 1 Osoby konsultowane wg lokalizacji punktów konsultacyjnych

Lokalizacja punktu konsultacyjnego	liczebność	%
Rynek Jeżycki / róg Kraszewskiego	176	20,7
Rynek Łazarski / róg Łodowej	89	10,5
Rynek Wildecki / koło kościoła	82	9,7
Rondo Rataje / koło dworca autobusowego	124	14,6
Plaza / koło wejścia od strony PST	101	11,9
Stary Marych	141	16,6
Most Teatralny / róg Pułaskiego	136	16,0
Razem	849	100,0

Struktura konsultowanych osób

Przyjęta metoda ('konsultacja uliczna') z założenia nie miała objąć „reprezentatywnej” w wąskim, statystycznym znaczeniu tego słowa „próby” mieszkańców. Mimo to konsultacje objęły bardzo zróżnicowaną (pod względem miejsca zamieszkania, płci, wieku i wykształcenia) „próbę” poznaniaków (i przybyszy). Obok mających „podwójne obywatelstwo” studentów, wśród badanych znajdowali się także mieszkańcy innych miejscowości ,głównie przyległych do Poznania (Swarzędz, Luboń, Puszczykowo), ale także przybysze z innych regionów (Warszawa) oraz jeden przybysz z Berlina. Ponadto wśród osób konsultowanych znalazło się kilka osób bezdomnych, „nieprzypisanych” do jakiegokolwiek dzielnicy.

Tab.2 Osoby konsultowane wg deklarowanego miejsca zamieszkania

Dzielnica	liczebność	%
Grunwald	180	21,2
Jeżyce	133	15,7
Nowe Miasto	130	15,3
Stare Miasto	244	28,7
Wilda	97	11,4
Inne miejscowości	59	6,9
Brak danych	6	,7
Razem	849	100,0

Tab. 3 osoby konsultowane wg płci

Płeć	liczebność	%
Mężczyźni	422	49,7
Kobiety	427	50,3
Razem	849	100,0

Mimo deklarowanej często przez konsultantów opinii, że zainteresowanie konsultacjami wyrażały osoby przede wszystkim najstarsze okazało się, że wśród tych, którzy wypełnili ankiety przeważali zdecydowanie ludzie młodzi. Osoby starsze dominowały rzeczywiście pierwszego dnia, bo ustawione stoliki budziły szczególnie zainteresowanie tej właśnie grupy wiekowej. W następnych dniach, gdy konsultanci przyjęli bardziej aktywną postawę, liczba ludzi młodych zdecydowanie wzrosła.

Tab. 4 Osoby konsultowane wg wieku

Kategoria wiekowa	liczebność	%
do 30 lat	380	44,8
31-40 lat	85	10,0
41-50 lat	119	14,0
51-60 lat	134	15,8
60-69 lat	66	7,8
70 i więcej lat	61	7,2
Brak danych	4	,5
Razem	849	100,0

Tab. 5 Osoby konsultowane wg deklarowanego wykształcenia

Wykształcenie	liczebność	%
Podstawowe	74	8,7
Zasadnicze	96	11,3
Średnie	391	46,1
Wyższe	280	33,0
Brak danych	8	,9
Razem	849	100,0

Wnioski dotyczące przedmiotu konsultacji

Mieszkańcy wyznaczając samemu obszary „zaniedbane” kierują się przede wszystkim kryteriami najbardziej widocznymi, oczywistymi, zdroworozsądkowymi: względami estetycznymi (brud, bałagan, zniszczenia) i mimo różnych „uwrażliwiających” zabiegów¹ w większości nie dostrzegali bardziej „ukrytych” społeczno-kulturowych wymiarów zaniedbania. Jeżeli już przyjmowali takie społeczno-kulturowe kryteria to przede wszystkim mieli na myśli większe – w ich mniemaniu- nasilenie patologii społecznych i przestępczości.

Takie pojmowanie „zaniedbania” i słabo rozwinięta tzw. „socjologiczna wyobraźnia” (czyli zdolność dostrzegania problemów społecznych, w tym traktowania zjawisk „fizycznych”, takich jak np. „obdrapana fasada” jako przejawów głębszych procesów społeczno-kulturowych) wpłynęły zarówno na wskazanie najbardziej zaniedbanych obszarów jak i na proponowane rozwiązania rewitalizacyjne. Za najbardziej zaniedbaną część Poznania uznano Wilkę, a zwłaszcza takie ulice jak Fabryczna, Robocza, Przemysłowa, św. Czesława, Sikorskiego. O takim wyborze zadecydowało przekonanie o szczególnym niedoinwestowaniu ulic i budynków tej dzielnicy oraz o znacznym nasileniu patologii społecznych. W dalszej kolejności wymieniano inne dzielnice o starej, kamienicznej zabudowie (Główna, Chwaliszewo, Łazarz, Jeżyce), opuszczone przemysłowe tereny Starej Rzeźni oraz zabudowaną barakami ulicę Opolską.

Potoczna definicja zaniedbania jako „*nieremontowanych przedwojennych kamienic*” spowodowała, że wśród obszarów wskazywanych do rewitalizacji nie znalazły się wcale dzielnice budowanych z wielkiej płyty bloków (które w wielu krajach zamożniejszych są podstawowym terenem zabiegów rewitalizacyjnych). Co więcej, poznańskie „sypialnie”, w tym zwłaszcza Winogrody były wymieniane na równi z willowym Sołaczem, jako najbardziej *z a d b a n e* rejony miasta.

To potoczne, zdroworozsądkowe ujmowanie „zaniedbania” powoduje, że rewitalizacja to dla większości mieszkańców przede wszystkim działania o charakterze remontowo-porządkowym. Na takie sprowadzanie problemów miejskich

¹ pytanie nr 1 w kwestionariuszu ankiety, treść bannerów i ulotek, wyjaśnienia konsultantów

do spraw estetyczno-porządkowych może też mieć wpływ popularne w naszym mieście przywiązanie do „pознаńskości” rozumianej jako dbałość o porządek, czystość, estetykę. Wskazywałoby na to bardzo silne eksponowanie przez starszych ludzi problemu „psich kup”. Czasami można było wręcz odnieść wrażenie, że jest to największy problem Poznania!

Inne stosunkowo częściej wskazywane kierunki działań „ożywczych” to działania inwestycyjne, ale wyłącznie o charakterze kulturalno-rozrywkowo-rekreacyjnym (centra kultury, rozrywki, rekreacji, baseny, kina, boiska itp.) oraz działania represyjne (zwiększenie liczby patroli policyjnych, mandaty za psie kupy, likwidacja sklepów monopolowych).

Wnioski dotyczące formy konsultacji

Badani mieszkańcy mieli ambiwalentny stosunek do konsultacji. Z jednej strony doceniali dobrą wolę władz, z drugiej zaś podejrzewali w całej akcji jakieś przedwyborcze manipulacje. Z pewnością takim podejrzewaniom sprzyjała rozpoczynająca się kampania wyborcza. Stolikowa forma konsultacji przypominała akcje zbierania podpisów pod listami wyborczymi, tym bardziej, że w niektórych miejscach (Most Teatralny, Stary Marych) w tym samym czasie miały miejsce takie właśnie działania.

Wielu przechodniów nie chciało uczestniczyć w konsultacjach tłumacząc to negatywnym stosunkiem do władz miasta lub do „polityki w ogół”. Jednocześnie odnotowano co najmniej kilkanaście przypadków, gdy mieszkańcy dowiedzieli się o konsultacjach ze środków masowego przekazu i specjalnie przyjechali do najbliższego „punktu konsultacyjnego”.

Według obserwacji konsultantów istnieją pewne kategorie osób szczególnie zainteresowanych konsultacjami i takie, które tej formie kontaktów władza – społeczeństwo (a może sprawom publicznym w ogóle?) okazują ostentacyjne lekceważenie. Do pierwszej grupy zaliczono przede wszystkim osoby starsze, do drugiej zaś młode, „modnie” ubrane kobiety. Jeżeli obserwacja konsultantów jest trafna to dostrzeżono bardzo ciekawe zjawisko socjologiczne, które może mieć rozmaite, często rozbieżne interpretacje (np. jest to dowód na brak „instynktu obywatelskiego” albo na „wykluczenie z życia publicznego”).

Zalecenia wynikające z doświadczeń konsultacyjnych

Zgromadzone przez nas doświadczenia konsultacyjne upoważniają do przedstawienia kilku praktycznych porad czy zaleceń.

Po pierwsze, konsultacje spotykają się z pozytywnym odzewem przechodniów, mediów i wreszcie (mimo fatalnej pogody) samych konsultantów, dla których są ciekawym doświadczeniem socjologicznym. Warto je zatem praktykować częściej. Jednocześnie nie powinny one zostać strywializowane przez odwoływanie się do nich zbyt często i w błahych sprawach.

Po drugie, skuteczność konsultacji zależy czasami od „drobiazgów”, takich jak pogoda czy techniczne wyposażenie. Komfort i estetyka punktu konsultacyjnego zachęcają do rozmowy.

Po trzecie, zgodnie z przytoczonym we Wstępie cytatem z angielskiego podręcznika do społecznych konsultacji, władza musi przedstawić społeczności zarówno rezultat konsultacji jak i pokazać, na ile w swoich decyzjach ten rezultat uwzględniła.

Po czwarte, najważniejsze, najciekawsze ale i najtrudniejsze będą dopiero znacznie bardziej konkretne konsultacje z mieszkańcami obszarów wytypowanych do rewitalizacji.

Po piąte, słowo „rewitalizacja” jest niezbyt zrozumiałe, a przez osoby starsze i mniej wykształcone traktowane jako „obce”. Należy je spopularyzować lub zaproponować jego rodzimą wersję.

Po szóste, należy rozwijać ‘socjologiczną wyobraźnię’, ‘socjologiczną wrażliwość’ obywateli przez odpowiednie działania edukacyjne, medialne, promocyjne. Inaczej ‘rewitalizacja’ będzie rozumiane jako działanie czysto techniczne, inżynierskie.

Wyniki wywiadów konsultacyjnych

Pierwsze pytanie ankiety miało nie jako charakter retoryczny, oczywisty. Celem tego pytania nie tyle było poznanie opinii mieszkańców na ten temat, lecz wprowadzenie w problematykę rewitalizacji, zasugerowanie, że chodzi nam przede wszystkim o zjawiska społeczne, i kulturowe, a nie tylko architektoniczne, urbanistyczne, estetyczne i ekonomiczne. Odpowiedzi na to pytanie pokazały, że nasza intuicja, że większość badanych będzie miała problemy ze zrozumieniem społeczno-kulturowych aspektów rewitalizacji była trafna. Badani mieszkańcy wskazywali przede wszystkim na materialne (architektoniczne i ekonomiczne) „objawy” zaniedbania.

Tab. 6 Ogólna opinia o istnieniu w Poznaniu szczególnie zaniedbanych obszarów pod wybranymi względami w %

Pytanie 1. Czy wg Pana/i są w naszym mieście takie obszary, dzielnice czy osiedla, w których w porównaniu z całym Poznaniem jest:

Cecha	Tak	Nie	Nie wiem	razem
Bardziej zniszczone budynki	88,3	6,4	5,3	100,0
Większe ubóstwo	84,6	6,4	9,1	100,0
Trudniejsze warunki mieszkaniowe	84,3	5,1	10,6	100,0
Większa przestępczość	82,6	8,6	8,8	100,0
Większe bezrobocie	64,7	11,4	23,9	100,0
Bardziej zanieczyszczone środowisko	62,5	21,0	16,5	100,0
Niższy poziom wykształcenia	49,8	21,8	28,4	100,0
Mieszkańcy są mniej zaradni	40,5	29,0	30,5	100,0
Cos innego , co	5,8	9,0	85,3	100,0

Kolejne pytanie dotyczyło oceny poszczególnych obszarów w Poznaniu, uznania ich za zaniedbane lub zadbane. Pytanie to składało się z części „zamkniętej” (wybrane przez Zleceniodawcę obszary) oraz z części „otwartej” („jakie inne”) , w której badani sami mogli podawać nazwy miejsc, ulic, osiedli czy dzielnic, które w ich ocenie są „zaniedbane”.

Za najbardziej „zaniedbane” z przedstawionej do oceny listy obszarów najwięcej osób uznało obszar ulicy Główniej , a następnie ul Północną i Starą Rzeźnię, Starą Gazownię i ulicę Grobla.

Tab. 7 Szczególnie zaniedbane obszary (ocena przez badanych z dostarczonej listy wybranych obszarów) w %

Pytanie 2. Czy uważa Pan/i, że takimi szczególnie zaniedbanymi obszarami w naszym mieście są:

Obszar	Bardzo zaniedbane	Raczej zaniedbane	Nie mam zdania	Raczej zadbane	Bardzo zadbane	Brak odpowiedzi	razem
rejon ul. Główniej	30,0	31,6	27,6	7,8	,2	2,8	100,0
rejon ul. Północnej i Starej Rzeźni	26,1	39,3	20,5	11,9	,4	1,8	100,0
rejon Starej Gazowni i ul. Grobla	22,6	33,9	25,8	14,8	,4	2,5	100,0
Śródka	19,9	34,3	15,5	26,3	1,5	2,5	100,0
Chwaliszewo	19,2	32,5	32,5	13,5	,1	2,1	100,0
rejon ul. Opolskiej	17,3	25,6	39,1	13,9	,8	3,3	100,0
rejon ul. Dojazd	11,9	22,9	51,1	10,8	,4	2,9	100,0
rejon ul. Szyperskiej	11,1	27,3	43,6	14,5	,2	3,3	100,0
Komandoria, Krańcowa	7,8	22,1	45,0	21,0	1,1	3,1	100,0
Ostrów Tumski	6,0	16,5	19,0	44,3	11,2	3,1	100,0

W pytaniach otwartych badani spontanicznie wskazali na Wildę, Łazarz, Jeżyce jako na obszary bardzo zaniedbane.

Tab. 8 Obszary spontanicznie wymieniane jako bardzo zaniedbane

Pytanie 2. Czy uważa Pan/i, że takimi szczególnie zaniedbanymi obszarami w naszym mieście są: inne, jakie.....

Obszar	Liczba osób wskazujących dany obszar jako bardzo zaniedbany	
	w liczbach bezwzględnych	w %
Wilda	86	10,1%
Łazarz	67	7,9%
Jeżyce	53	6,2%
Dębiec	29	2,7%
Starołęka	17	2,0%
Robocza	14	1,6%
Górczyn	13	1,5%
Dworzec PKP	10	1,2%
Głogowska	7	poniżej 1%
Zawady	6	poniżej 1%
Rybaki	6	poniżej 1%
Rolna	6	poniżej 1%
Nadwarcie, brzeg Warty	6	poniżej 1%
Kolejowa	6	poniżej 1%
Czesława	6	poniżej 1%
Grunwald	5	poniżej 1%
Wolne tory	4	poniżej 1%
Strzelecka	4	poniżej 1%
Sikorskiego	4	poniżej 1%
Przemysłowa	4	poniżej 1%
Fabryczna	4	poniżej 1%
Dąbrowskiego	4	poniżej 1%
Wawrzyniaka	3	Poniżej 1%
Świerczewo	3	Poniżej 1%
Staszica	3	Poniżej 1%
Stare Miasto	3	Poniżej 1%
Stadion Warty	3	poniżej 1%
Radojewo	3	poniżej 1%
Most Teatralny	3	poniżej 1%
Malta	3	poniżej 1%
Krzywa	3	poniżej 1%
Kosińskiego	3	poniżej 1%
Zagórze	2	poniżej 1%
Wybickiego	2	poniżej 1%
Umultowa	2	poniżej 1%
Traugutta	2	poniżej 1%
Taczaka	2	poniżej 1%
Św. Marcin	2	poniżej 1%

Ściegiennego	2	poniżej 1%
Szczepankowo	2	poniżej 1%
Sw. Wojciech	2	poniżej 1%
Stawna, plac na Stawnej	2	poniżej 1%
Stary Rynek	2	poniżej 1%
Serafitek	2	poniżej 1%
Prusa	2	poniżej 1%
Potworowskiego	2	poniżej 1%
Palacza	2	poniżej 1%
Orla Białego	2	poniżej 1%
Okolice Politechniki	2	poniżej 1%
Okolice Kupca Poznańskiego	2	poniżej 1%
Niegolewskich	2	poniżej 1%
Morawska	2	poniżej 1%
Mielżyńskiego	2	poniżej 1%
Matejki	2	poniżej 1%
Małeckiego	2	poniżej 1%
Madalińskiego	2	poniżej 1%
Łozowa	2	poniżej 1%
Gołębice	2	poniżej 1%
Falista	2	poniżej 1%
Bema	2	poniżej 1%
Żelazna	1	poniżej 1%
Wroniecka	1	poniżej 1%
Wierzbicice	1	poniżej 1%
Towarowa	1	poniżej 1%
Szkoła Baletowa	1	Poniżej 1%
Szamarzewskiego	1	Poniżej 1%
Szachty	1	Poniżej 1%
Stablewskiego	1	Poniżej 1%
Sołacz	1	poniżej 1%
Słoneczna	1	poniżej 1%
Rataje	1	poniżej 1%
Przemysłowa	1	poniżej 1%
Prądyńskiego	1	poniżej 1%
Polna	1	poniżej 1%
Polanka	1	poniżej 1%
Podolańska	1	poniżej 1%
Plac Kolegiacki	1	poniżej 1%
Os. Lotników	1	poniżej 1%
Ogrody	1	poniżej 1%
Nowowiejskiego	1	poniżej 1%
Mylna	1	poniżej 1%
Majakowskiego	1	poniżej 1%
Łokietka	1	poniżej 1%
Łąkowa	1	poniżej 1%
Kopernika	1	poniżej 1%

Kopanina	1	poniżej 1%
Kilińskiego	1	poniżej 1%
Hetmańska	1	poniżej 1%
Golecin	1	poniżej 1%
Czechosłowacka	1	poniżej 1%
Cytadela	1	poniżej 1%
Chłapowskiego	1	poniżej 1%

Niewielka część badanych wypowiedziała się także dodatkowo na temat najbardziej zadbanych obszarów. Za takie obszary uznano w kolejności: Winogrody, Sołacz, Stary Rynek, Rataje i Piątkowo.

Kluczowe pytanie konsultacji dotyczyło wyboru **n a j b a r d z i e j** zaniedbanego obszaru w Poznaniu spośród wymienionych w kwestionariuszu (pytanie zamknięte) lub przez samego badanego (pytanie otwarte). Najwięcej osób wskazało na Wilkę, Główną, Chwaliszewo, Starą Rzeźnię, Śródkę, Łazarz, Groblę i Jeżyce.

Tab. 9 Obszary najczęściej uznawane za najbardziej zaniedbane w Poznaniu

Pytanie 3 Który z wymienionych obszarów jest Pana/i zdaniem najbardziej zaniedbany: proszę wpisać nazwę:..... ? (PYTANIE OTWARTE)

Obszar	Liczba osób wskazujących dany obszar jako bardzo zaniedbany	
	w liczbach bezwzględnych	W %
Wilda	95	11,2%
Główna	89	10,4%
Chwaliszewo	73	8,6%
Stara Rzeźnia	65	7,6%
Śródką	57	6,7%
Łazarz	45	5,3%
Grobla	40	4,7%
Jeżyce	34	4,0%
Opolska	31	3,7%
Dębiec	16	1,9%
Dojazd	15	1,8%
Zawady	12	1,4%
PKP, wolne tory, dworzec	11	1,3%
Szyperska	10	1,2%
Ostrów Tumski	8	Poniżej 1 %
Robocza	7	Poniżej 1 %
Rynek Łazarski	5	Poniżej 1 %
Stara Gazownia	5	Poniżej 1 %
Fabryczna	4	Poniżej 1 %
Głogowska	4	Poniżej 1 %
Grunwald	4	Poniżej 1 %

Północna, Stara Rzeźnia	4	Poniżej 1 %
Garbary	3	Poniżej 1 %
Górczyn	3	Poniżej 1 %
Górna Wilda	3	Poniżej 1 %
Komandoria	3	Poniżej 1 %
Antoninek	2	Poniżej 1 %
Baszta na Masztelarskiej	1	Poniżej 1 %
Brzask	1	Poniżej 1 %
Chełmońskiego	1	Poniżej 1 %
Chłapowskiego	1	Poniżej 1 %
Cybina	1	Poniżej 1 %
Czesława	1	Poniżej 1 %
Dąbrowskiego	1	Poniżej 1 %
Dolna Wilda, Jeżyce przy pętli	1	Poniżej 1 %
Dolna Wilda, ogród jordanowski	1	Poniżej 1 %
Dolny Łazarz	1	Poniżej 1 %

Pytaniu o wybór najbardziej zaniedbanego obszaru towarzyszyło prośba o uzasadnienie takiego właśnie a nie innego wyboru. W zdecydowanej większości badani powoływali się na ogólne kryteria estetyczne (brud, brzydota, zniszczona architektura itp.). Najbardziej konkretnie (baraki) argumentowali ci, którzy wskazywali na ulicę Opolską.

Tab. 10 Najczęstsze uzasadnienia wyboru najbardziej zaniedbanych obszarów / kryteria uznania danego obszaru za zaniedbany (Wg częstości wymieniania):
Pytanie 4. dlaczego Pan/i uważa ten obszar za najbardziej zaniedbany (PYTANIE OTWARTE)

1. kryteria estetyczne (zdecydowana większość uzasadnień):

brud, bałagan, bałagan architektoniczny, bałagan przestrzenny, bałagan komunikacyjny, nieporządek, śmieci, brzydkie budynki, brzydkie ulice, brzydkie chodniki, prowizorka, psie kupy, smród, brak remontów, brudne tynki, odrapane tynki, zdewastowane przystanki, ponure klatki schodowe, szarość, stare budownictwo, obsikane klatki schodowe, brak koszy na śmieci, burdel

Wszystkie pozostałe kryteria wymienianie są wielokrotnie rzadziej, a kolejność tych uzasadnień jest następująca:

2. kryteria ekologiczne:

brak zieleni, zanieczyszczone powietrze, spaliny, zdegradowane tereny przemysłowe,

3. kryteria kryminogenne:

niebezpieczna ulica, niebezpieczna dzielnica, przestępczość, złodziejstwo, brak policji, brak straży miejskiej, pijaństwo, narkomania, 'penerstwo', dziecięca prostytutka, chuligani, patologie, „element”, „żule”, „menele”, bandytyzm, margines, strach chodzić, „łysi”, „dresiarze”, brak troski o dzieci

4. kryteria socjalne:

bezrobocie, brak wykształcenia, brak zaradności, cywilizacyjne zacofanie, slumsy, bieda, życie z dnia na dzień, biedne mieszkania, bezdomni,

5. kryterium obecności baraków jako podstawowej formy zamieszkiwania (dotyczy w zasadzie tylko u. Opolskiej)

6. kryteria inwestycyjne:

brak inwestycji, nieużytki, brak pomysłów, brak nadziei

Ostatnie pytanie dotyczyło sugestii , propozycji własnych badanego jak ożywić wskazany przez niego jako najbardziej zaniedbany obszar. Propozycje rewitalizacyjne wiązały się z przyjętymi przez większość kryteriami wyznaczania obszarów zaniedbanych. Zdecydowanie najczęściej proponowano remonty, odnowę itp. W dalszej kolejności wymieniano inwestycje związane z czasem wolnym, zwłaszcza z rozrywką i rekreacją dla młodzieży oraz działania represyjne (więcej patroli, karanie itp.)

Tab. 11. Najczęstsze pomysły rewitalizacyjne obszarów uznanych za najbardziej zaniedbane (Wg częstości wymieniania):

Pytanie 5. Co Pana/i zdaniem mogłoby OŻYWIĆ wymieniony przez Panią/a jako najbardziej zaniedbany obszar? Jakie działania władz, jakie inwestycje, jakie pomysły? (PYTANIE OTWARTE)

1. poprawa estetyki: najliczniejsza kategoria propozycji

remont, renowacja, odbudowa, restauracja, odnowa itp. kamienic, ulic, nawierzchni itd. toalety dla psów

Wszystkie pozostałe kryteria wymienianie są rzadziej, a kolejność tych uzasadnień jest następująca:

2. inwestycje i inicjatywy rekreacyjne i kulturalne:

baseny, ścieżki, rowerowe, boiska, kafejki, puby, centra kulturalne, stadiony, biblioteka multimedialna, sale koncertowe, instytucje kulturalne dla młodzieży, księgarnie, punkty informacji turystycznej, świetlice, domy kultury, kina, ośrodki dla młodzieży patologicznej, rozrywka dla młodzieży

3. działania represyjne:

więcej policji, więcej straży miejskiej, mandaty, karanie za ‘psie kupy’, likwidacja sklepów monopolowych w sąsiedztwie.

4. zazielenienie:

więcej zieleni, skwerów, parków, drzew, trawników itp., ławki

5. działania ekonomiczne:

dać pracę, stworzyć miejsca pracy, aktywizacja bezrobotnych przez roboty publiczne, obniżyć czynsze, zagospodarowanie terenów powojkowych , zagospodarowanie Starej Rzeźni

6. działania obywatelskie:

włączać mieszkańców w sprawy osiedla, dzielnicy, zaktywizować rady osiedli

7. działania radykalne:

wyburzyć stare budynki, wysiedlić patologicznych mieszkańców